

Dr hab. Mariusz Chrostek, prof. UR

Seminarium licencjackie – proponowane zagadnienia

Nie stanowią one konkretnych tematów, ale raczej problemy, w obrębie których można poszukiwać interesujących Państwa pisarzy i utworów literackich. Dlatego też dany problem może stać się podstawą do sformułowania tematów kilku prac dyplomowych. W niektórych przypadkach oprócz utworów literackich potrzebne będą odwołania do listów, dzienników czy pamiętników, a niekiedy wręcz wskazana konfrontacja obu rodzajów materiałów. Praca, w zależności od tematu, może mieć charakter monograficzny (to znaczy powstawać w oparciu o twórczość czy biografię jednego pisarza) lub przekrojowy (z wykorzystaniem różnych autorów i tekstów).

Seminarium będzie poświęcone przede wszystkim literaturze dziewiętnastowiecznej (włącznie z epoką Młodej Polski), chociaż pozostaje otwarte również na nowsze propozycje, o ile pozostają one w jakichś związkach z dorobkiem pisarzy z czasów zaborów. Rozważania nad polską literaturą można wzbogacać o problematykę dzieł pisarzy zagranicznych, wykazując inspiracje, analogie czy inne związki z twórczością rodzimą.

Przykłady do wykorzystania:

1. Tatry i Zakopane w literaturze XIX i początku XX wieku – relacje podróżników, turystów, listy, wspomnienia pisarzy, malarzy itp. w konfrontacji z liryką, epiką, dramatem.
2. Kraje Orientu – w relacjach romantycznych podróżników, w twórczości poetów, powieściopisarzy, we wspomnieniach i poezji zesłańców. Polacy na Bliskim Wschodzie w I połowie XIX wieku. Podróżopisarstwo wobec mody na orientalizm. Polscy poeci kaukascy i piewcy kirgiskiego stepu. Wschodnia Ukraina jako odpowiednik polskiego Orientu.
3. Syberia romantyczna – rozbrat mitu z rzeczywistością. Literacka kreacja miejsca i ludzi wobec relacji dokumentalnych z zesłania (pamiętników, dzienników, listów).
4. Syberia dziewiętnastowieczna jako kraina przyjazna Polakom. Działalność kulturalna, naukowa, gospodarcza zesłańców. Życie towarzyskie. Relacje z ludami etnicznymi (literatura i dokumenty osobiste).
5. Kara śmierci i skazaniec (więzień) jako temat literacki (wiek XIX). Europejskie konteksty a polska rzeczywistość pod zaborami.
6. Powinowactwa między biografią pisarza a jego twórczością. Czynniki kształtujące literackich bohaterów (np. wydarzenia z życia pisarza, jego osobowość, relacje z ludźmi). Jak pomagają w rozumieniu tekstów literackich i dlaczego nie należy interpretować życia pisarza ze względu na bohaterów jego dzieł.

7. Korespondencja i pamiętniki wybranego pisarza lub kilku pisarzy – obraz epoki, znanych ludzi, wydarzeń (albo jednego znaczącego wydarzenia), jaki się z nich wyłania.
8. Skandal obyczajowy jako element życiorysu artysty. Biografie pisarskie nietypowe na tle swojej epoki (socjopaci, psychopaci, niewolnicy nałogów i seksu, przestępcy itp.). Rola listów i dzienników w tropieniu biograficznych niedyskrecji.
9. Teatr jako temat literacki, aktor jako bohater (w powieści i dramacie romantyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski). Teatr krakowski, warszawski, lwowski oraz prowincjonalny we wspomnieniach i listach pisarzy.
10. Adaptacje teatralne wybranych dzieł polskich pisarzy pod zaborami. Rola recenzji, przegląd ówczesnej prasy.
11. Literacka monografia miasta – Warszawa, Kraków, Lwów (lub inne) w twórczości pisarzy różnych epok.
12. Literacka nobilitacja chłopca – od powieści ludowych Józefa Ignacego Kraszewskiego do „Chłopów” Władysława Reymonta.
13. Pisarze (lub bohaterowie ich dzieł) wobec wyzwań cywilizacji (wynałazków, urbanizacji, przemian społecznych, gospodarczych i politycznych. Można wybrać jedno dokonanie, jeden proces lub przemianę i prześledzić, jak wpłynęła ona na pisarzy romantyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski (na bohaterów ich utworów).
14. Kobiety emancypantki jako bohaterki literackie. Postulaty wobec wyzwań stawianych przez życie.
15. Można rozpatrywać też kobiety jako postaci literackie w wielu innych aspektach, np. kochanki w dobie romantyzmu i pozytywizmu; mieszczańki i szlachećki po powstaniu styczniowym – charakterystyka porównawcza wybranych kreacji pisarskich; portrety teściowych w powieściach pozytywistycznych i młodopolskich; od femme fatale do kobiety upadłej – ewolucja postaw i poglądów bohaterek powieści i dramatów (tu wybór); kobiety silne i słabe / patriotki i kosmopolitki / egoistki i altruistki / władcze i uległe itp., itd. – w powieściach Kraszewskiego (przykładów jest mnóstwo); literacka postać służącej w domach szlacheckich na podstawie... (wybór).

Podobnie można wymyślać najróżniejsze propozycje dotyczące bohaterów męskich. W nieco mniejszym stopniu także dziecięcych.

Można w pracy realizować najróżniejsze pomysły (najchętniej związane z literaturą dziewiętnastowieczną, pisarzami tamtych czasów, w ogóle różnymi aspektami życia obecnymi w ich twórczości), np. poszukiwać inspiracji impresjonistycznych w wybranych wierszach młodopolskich (także w powieściach), odniesień

naturalistycznych, ekspresjonistycznych, śledzić jakieś idee, utopie obecne w literaturze, analizować poglądy religijne, polityczne czy w ogóle światopogląd wybranych bohaterów (może również pisarzy), fobie, śmieszności, cechy karykaturalne ludzi fikcyjnych i rzeczywistych (z pomocą przychodzi tu dziewiętnastowieczna satyra); można pisać o przyrodzie – wybranych jej reprezentacjach: jak zmieniał się ich przekaz literacki. Można pisać o zaangażowaniu w powstania, manifestacje, rewolucje – ale też o monotonii życia w czasach pokoju. O modzie, urodzie, spaniu i nocach bezsennych, o jedzeniu, o marzeniach realistycznych i mrzonkach... Każda interesująca propozycja, którą może udźwignąć praca licencjacka, a która będzie się mieścić w wyznaczonych wcześniej granicach, może stać się tematem do pracy na najbliższy rok.

Mile widziane będą tematy zaproponowane przez studentów – po konsultacji z promotorem nieraz bywają one akceptowane.